

شاخص‌های اشتغال و بیکاری در استان تهران (۱۳۹۰-۱۳۹۵)

اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان تهران
معاونت اقتصادی
زمستان ۱۳۹۵

عنوان گزارش : شاخص‌های اشتغال و بیکاری در استان تهران

دستگاه تهیه کننده : امور اقتصادی و دارایی استان تهران

واحد تدوین : معاونت اقتصادی

مسئول مطالعه : الله محمد آقائی، محمد علیخانی

تدوین : ابوذر سالاری، سمیه پایکاری

زمان تدوین : زمستان ۱۳۹۵

*استفاده از مطالب، با ذکر شناسنامه گزارش بلامانع می باشد.

فهرست مطالب

۱.مقدمه.....	۳
۲.تعاریف و مفاهیم.....	۴
۳.شاخص‌ها.....	۶
۴.ترکیب جمعیت فعال اقتصادی ۱۰ساله و بیشتر.....	۷
۵.شاخصهای اشتغال و بیکاری.....	۱۰
۶. بررسی سهم اشتغال در بخشهای مختلف اقتصادی.....	۱۲

۱. مقدمه

مشکل بیکاری در دهه‌های اخیر یکی از مسایل حاد کشورهای در حال توسعه و توسعه نیافته بوده در این کشورها جنبه‌های مختلف بیکاری در تار و پود جامعه نهفته شده و به صورت مزمن درآمده است. از مهمترین دلایل ایجاد بیکاری در کشورهای مختلف می‌توان به رشد بی‌رویه شهرها، آزاد شدن نیروی کار شاغل در بخش کشاورزی و عدم جذب نیروی مازاد در سایر بخش‌ها، رشد ناهماهنگ شهر و روستا، قوانین و مقررات دست و پاگیر و افزایش شدید عرضه نیروی کار به دلیل رشد بالای جمعیت در برخی از برهه‌های تاریخی اشاره نمود.

این گزارش ضمن ارائه تعاریف و مفاهیم مورد استفاده در محاسبه شاخص‌های مربوط به اشتغال و بیکاری، وضعیت موجود این شاخص‌ها در کشور و استان تهران بر اساس آمار و اطلاعات منتشر شده توسط مرکز آمار ایران را جهت بهره‌برداری مدیران و کارشناسان محترم ارائه نموده است.

۲. تعاریف و مفاهیم

✓ جمعیت فعال اقتصادی

تمام افراد ۱۰ ساله و بیش‌تر که در هفته تقویمی قبل از هفته آمارگیری (هفته مرجع) طبق تعریف کار، در تولید کالا و خدمات مشارکت داشته (شاغل) یا از قابلیت مشارکت برخوردار بوده‌اند (بیکار)، جمعیت فعال اقتصادی محسوب می‌شوند.

✓ جمعیت غیرفعال اقتصادی

تمام افراد ۱۰ ساله و بیش‌تر که در طول هفته مرجع طبق تعریف، در هیچ‌یک از دو گروه شاغلان و بیکاران قرار نمی‌گیرند، جمعیت غیرفعال اقتصادی محسوب می‌شوند.

✓ شاغل

تمام افراد ۱۰ ساله و بیش‌تر که در طول هفته مرجع، طبق تعریف کار، حداقل یک ساعت کار کرده یا بنا به دلایلی به طور موقت کار را ترک کرده باشند، شاغل محسوب می‌شوند. ترک موقت کار در هفته مرجع با داشتن پیوند رسمی شغلی، برای مزد و حقوق بگیران و تداوم کسب و کار برای خوداشتغالان، به عنوان اشتغال محسوب می‌شود. افراد زیر نیز به لحاظ اهمیتی که در فعالیت اقتصادی کشور دارند، شاغل محسوب می‌شوند:

➤ افرادی که بدون دریافت مزد برای یکی از اعضای خانوار خود که با وی نسبت خویشاوندی دارند، کار می‌کنند

(کارکنان فامیلی بدون مزد)

➤ کارآموزانی که در دوره کارآموزی فعالیتی در ارتباط با فعالیت موسسه محل کارآموزی انجام می‌دهند، یعنی

مستقیماً در تولید کالا یا خدمات سهیم هستند و فعالیت آن‌ها "کار" محسوب می‌شود.

➤ محصلانی که در هفته مرجع مطابق تعریف، کار کرده‌اند.

➤ تمام افرادی که در نیروهای مسلح به صورت کادر دائم یا موقت خدمت می‌کنند (نیروهای مسلح پرسنل کادر

و سربازان، درجه‌داران، افسران وظیفه نیروهای نظامی و انتظامی).

✓ اشتغال ناقص زمانی

افراد دارای اشتغال ناقص زمانی شامل تمام شاغلانی است که در هفته مرجع، حاضر در سرکار یا غایب موقت از محل کار بوده، به دلایل اقتصادی نظیر رکود کاری، پیدا نکردن کار با ساعت بیشتر، قرار داشتن در فصل غیرکاری و ... کم‌تر از ۴۴ ساعت کار کرده و خواهان و آماده برای انجام کار اضافی در هفته مرجع بوده اند.

✓ بیکار

بیکار به تمام افراد ۱۰ ساله و بیش‌تر اطلاق می‌شود که:

- در هفته مرجع فاقد کار باشند (دارای اشتغال مزدبگیری یا خوداشتغالی نباشند).
- در هفته مرجع یا هفته بعد از آن آماده برای کار باشند (برای اشتغال مزدبگیری یا خوداشتغالی آماده باشند).
- در هفته مرجع و سه هفته قبل از آن جویای کار باشند (اقدامات مشخصی را به منظور جستجوی اشتغال مزدبگیری و یا خوداشتغالی به عمل آورده باشند).
- افرادی که به دلیل آغاز به کار در آینده یا انتظار بازگشت به شغل قبلی جویای کار نبوده، ولی فاقد کار و آماده برای کار بوده‌اند نیز بیکار محسوب می‌شوند.

۳. شاخص‌ها

✓ نرخ مشارکت اقتصادی (نرخ فعالیت)

عبارت است از نسبت جمعیت فعال (شاغل و بیکار) ۱۰ ساله و بیش‌تر به جمعیت در سن کار (۱۰ ساله و بیش‌تر)،

ضرب در ۱۰۰.

✓ نرخ اشتغال

عبارت است از نسبت جمعیت شاغل به جمعیت فعال (شاغل و بیکار)، ضرب در ۱۰۰.

✓ نسبت اشتغال

عبارت است از نسبت جمعیت شاغل ۱۵ ساله و بیش‌تر به کل جمعیت ۱۵ ساله و بیش‌تر، ضرب در ۱۰۰.

✓ نرخ بیکاری

عبارت است از نسبت جمعیت بیکار به جمعیت فعال (شاغل و بیکار)، ضرب در ۱۰۰.

✓ نرخ اشتغال ناقص

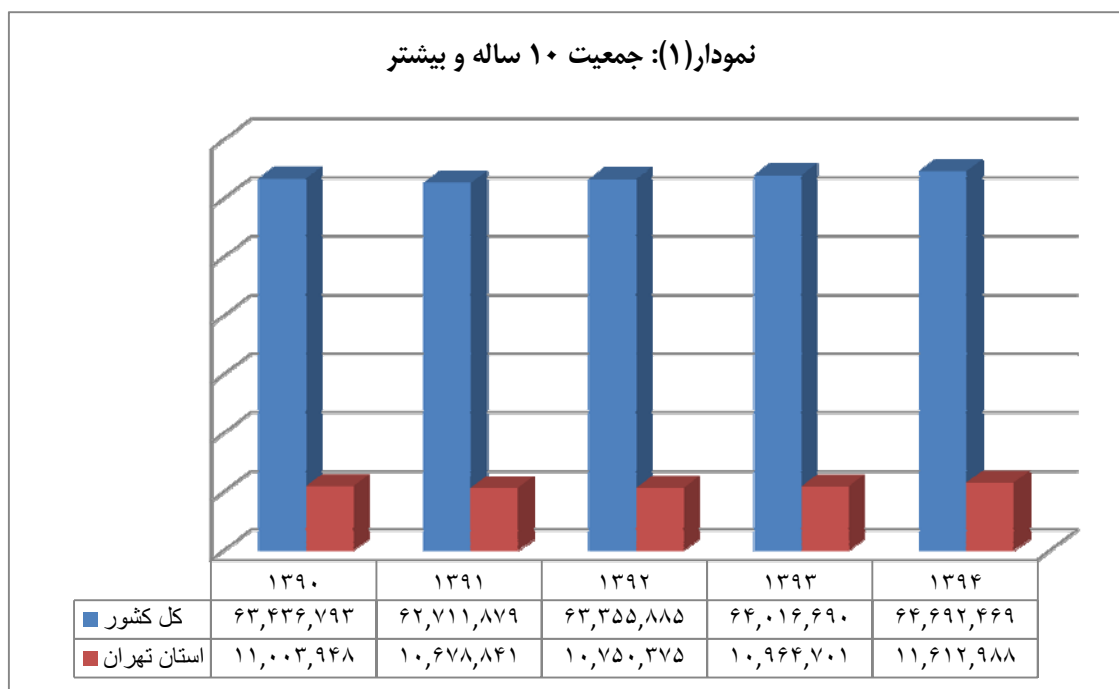
عبارت است از نسبت جمعیت دارای اشتغال ناقص به جمعیت فعال (شاغل و بیکار)، ضرب در ۱۰۰.

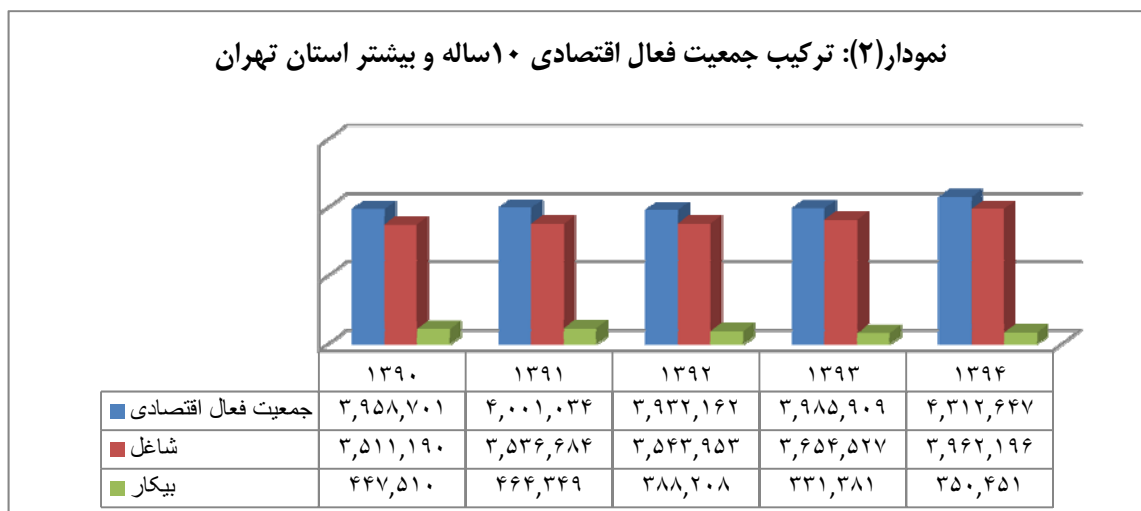
✓ سهم اشتغال

عبارت است از نسبت جمعیت شاغل با ویژگی موردنظر به کل جمعیت شاغل، ضرب در ۱۰۰.

۴. ترکیب جمعیت فعال اقتصادی ۱۰ ساله و بیشتر

جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر استان تهران در سال ۱۳۹۰ حدود ۱۷/۳ درصد از جمعیت کل کشور (۶۳،۴۳۶،۷۹۳ نفر) را شامل شده و معادل ۱۱،۰۰۳،۹۴۸ نفر بوده و در سال ۱۳۹۴ به ۱۱،۶۱۲،۹۸۸ نفر رسیده است. در سال ۱۳۹۱ نسبت به سال ۱۳۹۰ جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر هم در کشور و هم در استان تهران کاهش یافته است که در صورت صحت برآوردها بیشتر بودن مرگ و میر نسبت به زاد و ولد در دهه ۸۰ می‌تواند علت این امر باشد. همچنین در سال ۱۳۹۴ نسبت به سال ۱۳۹۳ جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر در کشور به میزان ۶۷۵،۷۷۹ نفر افزوده شده که از این تعداد افزایش، تعداد ۶۴۸،۲۸۷ نفر در استان تهران و ۲۷،۴۹۲ نفر در سایر استان‌های کشور اتفاق افتاده است که در صورت صحیح بودن برآوردها توسط مرکز آمار ایران، می‌تواند نشانه افزایش مهاجرت به استان تهران باشد.

جمعیت فعال اقتصادی استان تهران در سال ۱۳۹۰ معادل ۳,۹۵۸,۷۰۱ نفر بوده که از این تعداد ۳,۵۱۱,۱۹۰ نفر (معادل ۸۷/۷ درصد) شاغل و ۴۴۷,۵۱۰ نفر (معادل ۱۲/۳ درصد) بیکار بودند. جمعیت فعال در سال ۱۳۹۴ به ۴,۳۱۲,۶۴۷ نفر افزایش یافته است. همچنین سهم شاغلین به ۹۲ درصد افزایش و سهم بیکاران به ۸ درصد کاهش یافته است.

جدول (۱): سهم جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر استان تهران از کل کشور

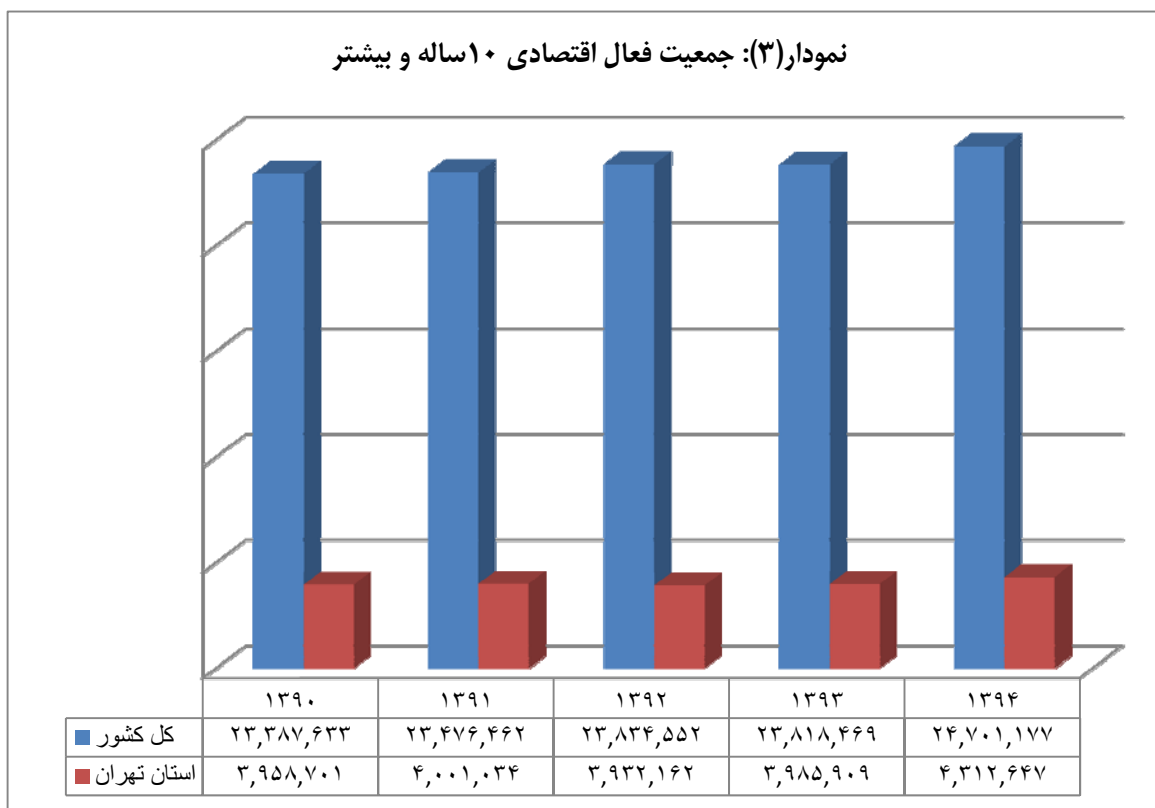
عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴
جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر	۱۷/۳	۱۷	۱۷	۱۷/۱	۱۸
جمعیت فعال اقتصادی	۱۶/۹	۱۷	۱۶/۵	۱۶/۷	۱۷/۵
جمعیت شاغل	۱۷/۱	۱۷/۱	۱۶/۶	۱۷/۲	۱۸
جمعیت بیکار	۱۵/۶	۱۶/۳	۱۵/۶	۱۳/۲	۱۲/۸

مأخذ: مرکز آمار ایران

جدول (۲): ترکیب جمعیت فعال اقتصادی ۱۰ ساله و بیشتر استان تهران

عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴
سهم جمعیت شاغل	۸۷/۷	۸۷/۹	۸۹/۶	۸۹/۴	۸۹
سهم جمعیت بیکار	۱۲/۳	۱۲/۱	۱۰/۴	۱۰/۶	۱۱

مأخذ: مرکز آمار ایران

۵. شاخص‌های اشتغال و بیکاری

نرخ مشارکت اقتصادی در استان تهران و کل کشور در سال ۱۳۹۰ به ترتیب معادل ۳۶/۹ و ۳۶ درصد بوده که با روندی نسبتاً افزایشی به ۳۷/۱ و ۳۸/۲ درصد در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. براساس آخرین آمار و اطلاعات منتشر شده نرخ مشارکت اقتصادی در تابستان ۱۳۹۵ در کل کشور ۴۰/۴ درصد و در استان تهران ۴۱/۲ درصد می‌باشد.

نرخ بیکاری در استان تهران و کل کشور در سال ۱۳۹۰ به ترتیب معادل ۱۱/۳ و ۱۲/۳ درصد بوده که با روندی کاهشی به ۸/۱ و ۱۱ درصد در سال ۱۳۹۴ کاهش یافته است. در تابستان ۱۳۹۵ توسط مرکز آمار ایران نرخ بیکاری در کل کشور ۱۲/۷ درصد و در استان تهران ۱۳/۳ گزارش شده است.

جدول (۳): نرخ مشارکت اقتصادی							
عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	بهار ۱۳۹۵	تابستان ۱۳۹۵
کل کشور	۳۶/۹	۳۷/۴	۳۷/۶	۳۷/۲	۳۸/۲	۳۹/۵	۴۰/۴
استان تهران	۳۶	۳۷/۵	۳۶/۶	۳۶/۴	۳۷/۱	۴۰/۵	۴۱/۲
مأخذ: مرکز آمار ایران							

جدول (۴): نرخ بیکاری							
عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	بهار ۱۳۹۵	تابستان ۱۳۹۵
کل کشور	۱۲/۳	۱۲/۱	۱۰/۴	۱۰/۶	۱۱	۱۲/۲	۱۲/۷
استان تهران	۱۱/۳	۱۱/۶	۹/۹	۸/۳	۸/۱	۱۳/۵	۱۳/۳
مأخذ: مرکز آمار ایران							

نرخ اشتغال در استان تهران و کل کشور در سال ۱۳۹۰ به ترتیب معادل ۸۸/۷ و ۸۷/۷ درصد بوده که با روندی افزایشی به ۹۱/۹ و ۸۹ درصد در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است. نرخ اشتغال در تابستان ۱۳۹۵ در استان تهران ۸۶/۷ درصد و در کشور ۸۷/۳ درصد بوده است.

شاخص‌های اشتغال و بیکاری در استان تهران

نسبت اشتغال در استان تهران و کل کشور در سال ۱۳۹۰ به ترتیب معادل ۳۱/۹ و ۳۲/۳ درصد بوده که با روندی افزایشی در سال ۱۳۹۴ به ۳۴/۱ درصد در استان تهران و به ۳۴ درصد در کشور رسیده است. این نسبت در تابستان ۱۳۹۵ در کشور و استان تهران به ترتیب ۳۵/۳ و ۳۵/۷ درصد بوده است.

عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	بهار ۱۳۹۵	تابستان ۱۳۹۵
کل کشور	۸۷/۷	۸۷/۹	۸۹/۶	۸۹/۴	۸۹	۸۷/۸	۸۷/۳
استان تهران	۸۸/۷	۸۸/۴	۹۰/۱	۹۱/۷	۹۱/۹	۸۶/۵	۸۶/۷

مأخذ: مرکز امار ایران

عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	بهار ۱۳۹۵	تابستان ۱۳۹۵
کل کشور	۳۲/۳	۳۲/۹	۳۳/۷	۳۳/۳	۳۴	۳۴/۷	۳۵/۳
استان تهران	۳۱/۹	۳۳/۱	۳۳	۳۳/۳	۳۴/۱	۳۵/۱	۳۵/۷

مأخذ: مرکز امار ایران

عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	بهار ۱۳۹۵	تابستان ۱۳۹۵
کل کشور	۷/۹	۷/۸	۸/۰	۸/۶	۸/۷	۸/۵	۸/۳
استان تهران	۳/۵	۲/۷	۴/۰	۵/۲	۴/۵	۲/۸	۳/۸

مأخذ: مرکز امار ایران

عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	بهار ۱۳۹۵	تابستان ۱۳۹۵
کل کشور	۹/۰	۸/۹	۸/۹	۹/۶	۹/۸	۹/۷	۹/۵
استان تهران	۴/۰	۳/۰	۴/۵	۵/۷	۴/۹	۳/۳	۴/۴

مأخذ: مرکز امار ایران

۶. بررسی سهم اشتغال در بخش‌های مختلف اقتصادی

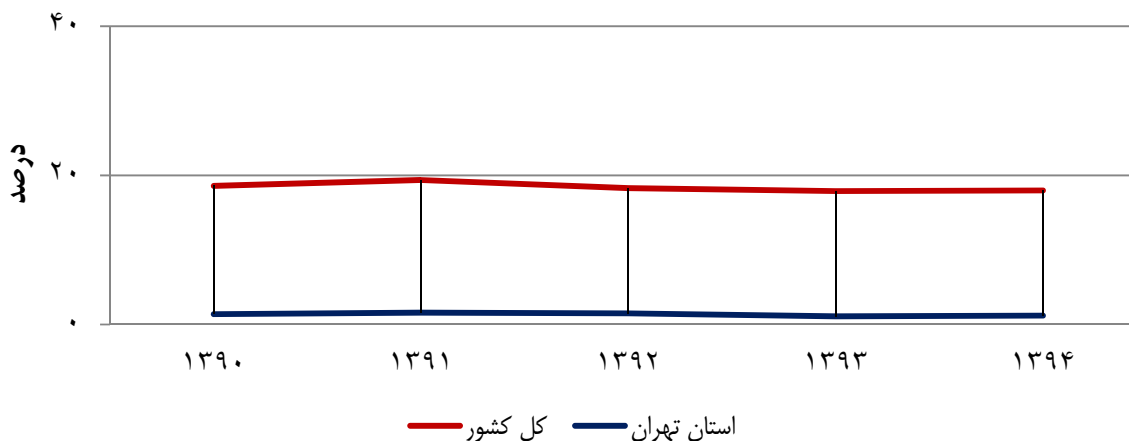
آمار و ارقام منتشره از وضعیت اشتغال در بخش‌های مختلف اقتصادی (بخش‌های کشاورزی، صنعت و خدمات) نشان دهنده این موضوع است که در کل کشور به طور متوسط سهم اشتغال بخش کشاورزی حدود ۱۸ درصد، سهم اشتغال بخش صنعت حدود ۳۴ درصد و سهم اشتغال بخش خدمات حدود ۴۸ درصد است.

در استان تهران اگر چه ترتیب سهم اشتغال بخش‌های مختلف همانند کشور بوده و به ترتیب بخش خدمات، بخش صنعت و بخش کشاورزی از نظر سهم اشتغال قرار دارند ولی متوسط سهم این بخش‌ها از اشتغال، متفاوت تر از کشور می‌باشد به طوری که سهم بخش خدمات حدود ۶۲/۵ درصد، سهم بخش صنعت حدود ۳۶ درصد و سهم بخش کشاورزی حدود ۱/۵ درصد است.

جدول (۹): سهم اشتغال در بخش کشاورزی							
عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	بهار ۱۳۹۵	تابستان ۱۳۹۵
کل کشور	۱۸/۶	۱۹/۴	۱۸/۳	۱۷/۹	۱۸	۱۹/۱	۱۹/۴
استان تهران	۱/۴	۱/۶	۱/۵	۱/۱	۱/۲	۱/۱	۱/۸

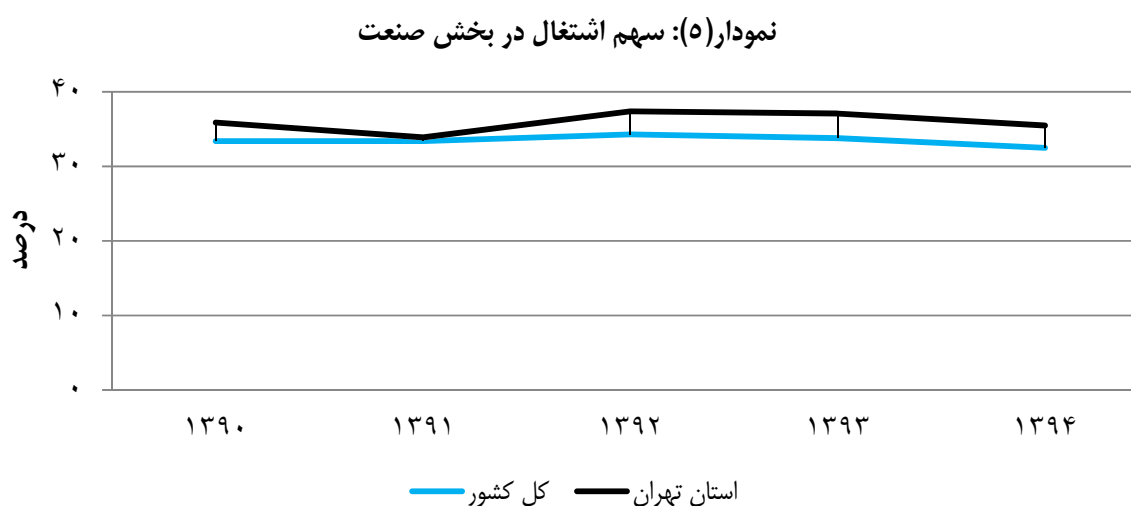
مأخذ: مرکز آمار ایران

نمودار (۴): سهم اشتغال در بخش کشاورزی

جدول (۱۰): سهم اشتغال در بخش صنعت							
عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	بهار ۱۳۹۵	تابستان ۱۳۹۵
کل کشور	۳۳/۴	۳۳/۴	۳۴/۳	۳۳/۸	۳۲/۵	۳۱/۴	۳۱/۵
استان تهران	۳۵/۹	۳۳/۹	۳۷/۴	۳۷/۱	۳۵/۵	۳۳/۱	۳۲/۳

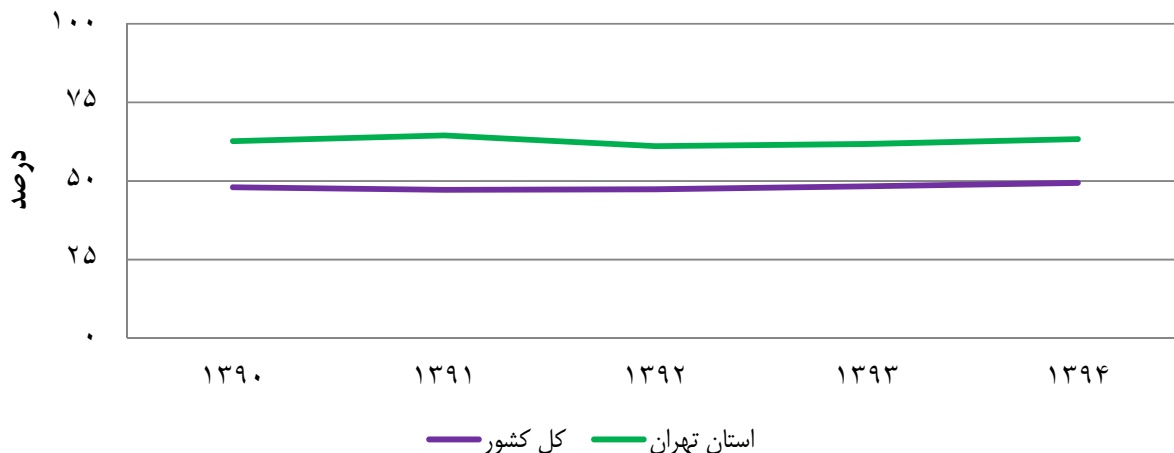
مأخذ: مرکز امار ایران

جدول (۱۱): سهم اشتغال در بخش خدمات							
عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	بهار ۱۳۹۵	تابستان ۱۳۹۵
کل کشور	۴۸	۴۷/۲	۴۷/۴	۴۸/۳	۴۹/۴	۴۹/۴	۴۹/۱
استان تهران	۶۲/۷	۶۴/۵	۶۱/۱	۶۱/۸	۶۳/۳	۶۵/۸	۶۵/۸

مأخذ: مرکز امار ایران

نمودار(۶): سهم اشتغال در بخش خدمات

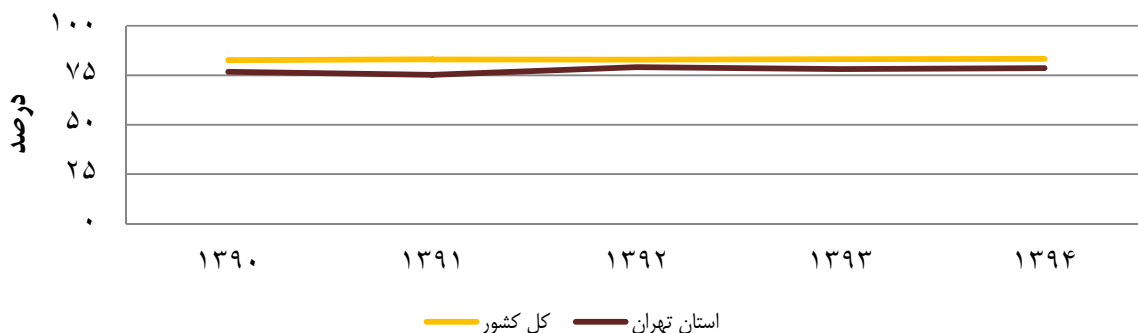

بررسی آمار و ارقام مربوط به سهم اشتغال به تفکیک بخش خصوصی و عمومی در کشور و استان تهران بیانگر این موضوع است که طی سال‌های ۱۳۹۰ لغایت تابستان ۱۳۹۵ سهم اشتغال در بخش خصوصی در استان تهران کمتر از این سهم در کشور و سهم اشتغال در بخش عمومی در استان تهران بیشتر از سهم آن در کشور بوده است به طوری که متوسط سهم اشتغال بخش خصوصی در کل کشور حدود ۸۳ درصد و در استان تهران حدود ۷۸ درصد بوده و متوسط سهم اشتغال در بخش عمومی در کل کشور طی این سال‌ها حدود ۱۷ درصد و در استان تهران حدود ۲۲ درصد می‌باشد.

جدول(۱۲): سهم اشتغال در بخش خصوصی							
عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	بهار ۱۳۹۵	تابستان ۱۳۹۵
کل کشور	۸۲/۶	۸۳	۸۲/۹	۸۳/۱	۸۳/۳	۸۳/۶	۸۳/۹
استان تهران	۷۶/۷	۷۵/۲	۷۹/۱	۷۸/۱	۷۸/۶	۷۸/۹	۷۹/۹

مأخذ: مرکز آمار ایران

نمودار (۷): سهم اشتغال در بخش خصوصی

جدول (۱۳): سهم اشتغال در بخش عمومی

عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	بهار ۱۳۹۵	تابستان ۱۳۹۵
کل کشور	۱۷/۴	۱۷	۱۷/۱	۱۶/۹	۱۶/۷	۱۶/۴	۱۶/۱
استان تهران	۲۳/۳	۲۴/۸	۲۰/۹	۲۱/۹	۲۱/۴	۲۱/۱	۲۰/۱

مأخذ: مرکز آمار ایران

نمودار (۸): سهم اشتغال در بخش عمومی

